

DIVERSE CUGETĂRI

de Lucia McNeff

(continuare din numărul trecut)

Totul e relativ. Un prieten, care a optat pentru Israel fiindcă nu mai putea suporta minciuna în care, zicea el, e obligat să se bălăcărească în București (unde a fost redactor șef la "Scânteia") îmi scrie acum că regretă mult că a plecat "de acasă". Zice: "aici mi se cere să mor pentru Patria asta veche dar nouă – dincolo, la voi, nu ni se cerea decât să mințim în numele și pentru renumele patriei aceleia..."

Ce este Patria? "Locul unde ne facem armata și ne plătim impozitele" o spune Arthur, cosmopolitul meu din *Sâmbăta Amăgîrilor*. "Patria este locul unde simt nevoia să mă întorc acasă, de oriunde aș fi", o spune Winter, citându-l pe Goethe. Eu zic: "Patria e locul unde pot scrie în limba locului și pot publica în limba Europei, dar pentru europenii locului".

Limpî simplifică totul: "Pentru mine, îmi spune ea, Patria e locul meu de veci!"

*

Tristețea profundă a divinei mele copilării: gândul că tata nu are să poată niciodată să-mi cumpere... o bicicletă. Tristețea tineretelor mele: că nu voi scăpa niciodată de cazarmă, uniformă, front și fronturi.

Tristețea maturității mele: că pușcăriia e obligatorie, nimeni nu poate să o evite, pentru secolul în care m-am născut, ea fiind ca și scarlatina la copii.

Tristețea bătrânețelor mele: că lumea e absurdă și fără de soluție, că nici cei mai învățați colegi ai mei nu pot vedea prin ceața viitorului, că înaintăm cu spatele către ziua de mâine, că moartea mă va surprinde – ca o săgeată mută venită pe la spate - și că voi muri fără să știu ce rost am avut și cine am fost, așa cum am fost, în acest stupid colț de lume și istorie.

*

Aurelian, în 271 d. Ch. nu a făcut decât un fel de Yalta a acelor vremi. Și-a retras armatele, administrația, civilizația – lăsând poporul de jos, cel legat de pământ, să se descurce cum va putea, în fața barbarilor năvălitori. Cortina de fier era o cortină de apă – Dunărea – iar Moesia devenise țară liberă spre care fugeau aristocrații, cărturarii, ofițerii...

Yalta asta a durat 1000 de ani în care, total analfabeți, am trăit, am subviețuit, slavonizând fără să ne slavonizăm, grecizând fără să ne grecizăm, turcindu-ne fără să ne turcim...

Din Athanorul acesta milenar, ca o Ileană Cosânzeană, s-a născut... limba română: frumoasă, latină, unitară.

*

Am schițat un studiu în care încercam să surprind fenomenul de disoluție a limbii noastre. Ea (limba) s-a divizat în trei limbi separate: 1. Limba satului, țărănească în curs de dispariție în urma dispariției proprietății și familiei rurale. 2. Limba cultă, în curs de frenetică neologizare, dar și de separare pe specialități de profesie, cultură, grup social. 3. Limba politică (care, deocamdată, e doar un simplu limbaj) vorbită de cei care iau cuvântul la ședințe, în care se scriu articolele de fond și se comunică de sus punctele de vedere ale stăpânirii.

Noi, spre deosebire de unguri, nemți și ruși (limbi vecine pe care le cunosc) nu am făcut, în secolul trecut, acel efort filologic (al lui Arumne Pumnul) de a traduce în limba poporului neologismele de care aveam nevoie. Noi le-am împrumutat: ne grăbeam, știam și franțuzește și latinește, cuvintele împrumutate se lipeau cu dragoste de limba noastră veche. Dar azi, nici măcar profesorii de limbă română nu mai știu să traducă (sau să explice etimologic) avalanșa de neologisme ce curge ca o lavă spre limba noastră cultă. Un țaran neamț sau ungur (cu numai patru clase primare) descifrează înțelesul unui articol de cultură: un român, chiar student, dacă nu e autodidact, sau dintr-o familie de intelectuali, nu înțelege nici jumătate. Latina și franceza nu se mai face serios, iar limba se umple cu neologisme de tipul "laborator de preparate culinare" sau "mijloc de tracțiune animală".

*

"Nu suntem destul de creștini, îl scriu prietenului meu Edmund, spre a ne îndrăgosti de suferință și jertfă; nici destul de stoici spre a ne transforma neputința și răbdarea în înțelepciune și rost; nici destul de europeni spre a ne învinge individualismul fuciar țărănesc, spre a ne aduna și a ne sfătui; nici destul de năpăstuiți ca să simțim cuțitul la os și să nu ne mai pese de frică sau ziua de mâine. Urme trainice de păgânism (și îndelung sclavagism) ne fac să iubim, chiar și acum, plăcerile mărunte, viața în sine, lesnicioasa fericire, firimiturile de lumină în întuneric".

*

Dacă mă uit mai atent la personajul "Ion" al lui Rebreanu trebuie să reușesc că, în fond, el este, la nivelul vechiului sat, licheaua săracă ce vrea să parvină cu orice preț. "Pahonțu" din Gorila este și el un arivist – dar urban și politic. Se înrudește cu Dinu Păturică, Stănică Rațiu, Gore, Pîrgu, Gaitany etc. Toată literatura noastră e plină de lichele (Caragiale e considerat genial fiindcă a reușit să facă simpatice aceste mici lichele ale miticismului nostru) mai mult, dacă mă gândesc la Sadoveanu, Călinescu, Arghezi, Camil Petrescu (în ultimii lor ani de existență) precum și la numărul uluitor de poeți patriotici de servicii și conjunctură, încep să cred că Blaga avea dreptate spunând: "românul s-a născut poet, dar, din păcate, celula nervoasă a majorității poezilor prea români nu rezistă la ispitirile politice sau materiale".

(Am lansat un nou cuvânt: dacă "versatilitatea" înseamnă nestatornicie, lipsă de fermitate – *vers-abilitatea* – scris împreună înseamnă o gravă carență, o boală de caracter a poeziei și profitorilor de pe urma ei.)

*

În tinerețele mele zvăpăiate, tragic risipite (mereu mă dureau dinții, primeam ordine de încorporare, plecam, dezertam, iar plecam, muream, înviam etc.), în timpul "liber", citeam grăbit, hămesit, cu frica să nu mi se ia cartea sau să nu sune alarma. "Scrisul îl țineam ca o vagă durere sub inimă, ca un fel de tărâm promis dar mereu amânat sau interzis.

Între 1950 – '55, am "experimentat": scriam rar, smucit, savant, nu aveam nici busolă nici orizont – iar vasul pe care pluteam era o simplă plută a Meduzei.

Am scris doi ani ca un posedat (1955 – 1957) zilnic, în poduri, pivnițe, cârciumi, la birou. (Totul s-a pierdut, s-a dat la topit după arestarea mea.)

În pușcărie și mină, timp de 7 ani, am tot povestit și ce scrisesem cândva și ceea ce continuam să clocesc în creierul meu fierbinte – dar având deja sentimentul că am coborât sub ecuatorul ratării sigure.

Acum, de vreo zece ani (mai precis din 2 August 1977, ziua în care am fost "reținut" și tratat ca un hoț de cai) când nu scriu simt nevoia pilulei de cianură sau a robinetului de gaz. În timpul liber, citesc, trăiesc, gândesc. Dar scrisul meu de acum nu este decât acel medieval "ars bene moriendi".

*

În somn, în rugăciuni, în clipele mele de spaimă și în lunile de stupidă angoasă, sângele meu curat se întoarce înapoi în părinți.

Este la modă acum să-ți detești părinții, să-ți privești cu scârbă copilăria. *Eu am fost foarte iubit*, și iubirea aceasta a lor mă întreține și acum, trupește, sufletește, spiritual.

Tata mi-a dat șira spinării, Mama, darul de a povesti și glumi. Amândoi dragostea de lume, soare, oameni. Sora mea le-a moștenit candela de omenie și dragoste – trebuie să merg la Petrila, la mormântul lor, când vreau să mă rog.

Dar nu singur: ci cu sora mea. Singur mi-e frică, prea mult i-am chinuit, prea deseori i-am ucis fără să vreau.

Am încheiat cu două eseuri biografice ale lui Ion D. Sârbu, pentru a-l cunoaște și înțelege mai bine.